

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.110.2026

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 15219 Pana Posła Macieja Maćkiewicza, w sprawie przyszłości warsztatów terapii zajęciowej wobec zmian w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Informuję, że do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów wpisano założenia dotyczące projektu ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (numer projektu: [UD348](#)) w zakresie wprowadzenia „Standardów funkcjonowania WTZ”¹.

W styczniu br. poprosiłam przedstawicieli warsztatów terapii zajęciowej o zgłoszenie uwag do projektu. Niemal wszystkie dotyczyły w głównej mierze zapisu zakładającego ograniczenie okresu pobytu uczestników w WTZ do czasu przeprowadzenia maksymalnie 3 ocen kompleksowych (czyli maksymalnie do 9 lat – ww. projekt zakłada zmianę częstotliwości dokonywania ocen indywidualnego programu rehabilitacji. Zgodnie z założeniami ocena dokonywana byłaby minimum raz w roku, a kompleksowa nie rzadziej niż co 3 lata. Okres liczony byłby od momentu wejścia w życie zmienionej ustawy i dotyczyłby wszystkich uczestników WTZ).

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 913, z późn. zm.) warsztat terapii zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom z niepełnosprawnościami niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja tego celu zmierza do usamodzielnienia uczestników placówki poprzez wyposażenie ich w umiejętności wykonywania codziennych czynności i zaradności osobistej, a także rozwijania psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.

Problem niskiej rotacji uczestników warsztatów terapii zajęciowej od lat podnoszony jest zarówno w raportach Najwyższej Izby Kontroli, jak i w badaniach i analizach prowadzonych

¹ Standardy funkcjonowania WTZ, oprac.: A. Rąbel, I. Mikee, A. Gierej i in., Warszawa, październik 2023. Standardy zostały wypracowane w ramach projektu „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”. Projekt realizowany był przez Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w partnerstwie z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Polskim Stowarzyszeniem na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną oraz Fundacją im. Królowej Polski św. Jadwigi. Projekt realizowany był w ramach Działania 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych. Oś Priorytetowa II: Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)² czy opracowaniach eksperckich z zakresu polityki społecznej.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli (NIK) „działania WTZ w zakresie przygotowania oraz realizacji rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami nie były w pełni skuteczne, zwłaszcza w zakresie pozyskania lub przywrócenia osobom z niepełnosprawnościami niezdolnym do podjęcia pracy umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia”³. W rezultacie niewielka ich liczba opuszcza warsztaty w związku z podjęciem zatrudnienia. Przyczyny tego stanu rzeczy NIK upatruje m.in. w uwarunkowaniach lokalnych, w jakich funkcjonuje wiele warsztatów, a zwłaszcza w braku zakładów aktywności zawodowej (ZAZ), zakładów pracy chronionej (ZPCh) czy środowiskowych domów samopomocy (ŚDS) na obszarze, na którym działają WTZ.

NIK zwraca też uwagę na brak mechanizmu zapewniającego rotację uczestników WTZ, w tym na brak regulacji określających m.in. maksymalny okres uczestnictwa w WTZ. Zdaniem Izby „obowiązujące przepisy prawa nie dają bezpośredniej kompetencji samorządowi powiatowemu, jednostce prowadzącej warsztat czy WTZ do pozbawiania osoby z niepełnosprawnościami prawa do uczestnictwa w warsztacie. [...] Jednocześnie wskazane podmioty nie mają możliwości określenia maksymalnego czasu uczestnictwa w WTZ. Osoba z niepełnosprawnościami ze wskazaniem do terapii zajęciowej w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności ma prawo ponownie ubiegać się o przyjęcie do WTZ, bez względu na przyczynę zaprzestania rehabilitacji. Powyższe w istotny sposób przyczynia się do braku regularnej rotacji w składzie osobowym uczestników WTZ”⁴.

Propozycja określenia maksymalnego czasu pobytu w WTZ zgłaszana była także w trakcie prekonsultacji wybranych rozwiązań ze standardów, które przeprowadzono w kwietniu i maju 2025 r. Niektóre osoby zgłaszające uwagi i propozycje innych zmian w zakresie funkcjonowania WTZ wskazywały na konieczność przeciwdziałania sytuacji wieloletniego przebywania w warsztacie osób, które nie rokują podjęcia zatrudnienia, a także na problem blokowania miejsca osobom oczekującym na przyjęcie do warsztatu, którym terapia dałaby szansę wejścia na chroniony rynek pracy.

W związku z negatywną oceną przez przedstawicieli środowiska warsztatów propozycji ograniczania pobytu uczestników w WTZ do czasu przeprowadzenia maksymalnie 3 ocen kompleksowych, podjęłam decyzję o rezygnacji z tego rozwiązania. Ponadto, 3 marca br. odbyło się spotkanie z przedstawicielami WTZ z całej Polski oraz członkami Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych uczestniczącymi w pracach doraźnego Zespołu problemowego dotyczącego warsztatów terapii zajęciowej⁵. Przedmiotem spotkania były m.in. propozycje zmian przewidziane w ww. projekcie ustawy. Kolejne spotkanie z przedstawicielami zespołu odbyło się 29 kwietnia br. Projekt będzie szeroko konsultowany m.in. ze środowiskiem WTZ i osób z niepełnosprawnościami również na kolejnych etapach jego procedowania.

Jako Pełnomocnik Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych zdaję sobie sprawę z wagi zachowania odpowiednich standardów wsparcia oferowanego w WTZ. Zmiany do przepisów w tym zakresie wprowadzane będą w sposób odpowiedzialny i gwarantujący ich

² Według danych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na koniec 31 grudnia 2025 r. ponad połowa uczestników WTZ przebywała w placówce powyżej 8 lat, poniżej 5 lat – ok. 30%, a od 5 do 8 lat – 15,9%.

³ Najwyższa Izba Kontroli, Warsztaty terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnościami. Informacja o wynikach kontroli, Warszawa, kwiecień 2025, s. 13.

⁴ Tamże, s. 19-20. Podobny wniosek formułowany był również w poprzednich raportach NIK, m.in. w Informacji o wynikach kontroli organizacji i finansowania warsztatów terapii zajęciowej przy udziale środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w województwie małopolskim, Kraków, kwiecień 2011, s. 11.

⁵ Zespół został powołany uchwałą nr 4/2026 Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych z dnia 10 lutego 2026 r.

efektywną realizację. Równolegle rozwijane jest zatrudnienie wspomagane i inne formy pomocy kierowanej do osób z niepełnosprawnościami (m.in. asystencja osobista osób z niepełnosprawnościami czy centra opiekuńczo-mieszkalne), tak aby po zakończeniu uczestnictwa w WTZ mogły one podjąć pracę lub - w razie potrzeby - skorzystać z innych form oferowanego im wsparcia.

Propozycję zagwarantowania dodatkowego urlopu pracownikom WTZ, którzy pracują bezpośrednio z uczestnikami warsztatów, ujęto w „Standardach funkcjonowania WTZ”⁶, była ona też przedmiotem rozmów z przedstawicielami Ogólnopolskiego Forum WTZ, spotkań z przedstawicielami środowiska warsztatów oraz prekonsultacji wybranych rozwiązań ze standardów, które odbyły się w kwietniu i maju 2025 r. Rozwiązanie analizowano też pod kątem jego skutków w odniesieniu do innych jednostek prowadzących działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami. W trakcie prac analitycznych wskazywano, że prawo korzystania z dodatkowego wymiaru urlopu wypoczynkowego powinno przysługiwać również pracownikom innych instytucji, którzy udzielają wsparcia osobom z niepełnosprawnościami, zatrudnionym np. w środowiskowych domach samopomocy, zakładach aktywności zawodowej czy domach pomocy społecznej. Pojawiały się również głosy, że dodatkowy wymiar urlopu dla pracowników WTZ może zaburzyć logistykę pracy w tych placówkach i powodować obciążenie dla pozostałej kadry, co może doprowadzić do obniżenia jakości zajęć prowadzonych w WTZ. Organizacja pracy w jednostce, której niemal wszyscy pracownicy byłiby uprawnieni do dodatkowego urlopu, poza trudnościami natury logistycznej, generowałaby dodatkowe koszty ze względu na konieczność zwiększenia personelu placówek.

Rada Ministrów 27 lutego 2026 r. przyjęła rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (Dz. U. poz. 260), które zwiększa dofinansowanie m.in. rocznego pobytu jednego uczestnika WTZ do 38 496 zł (tj. o 3 300 zł) w 2026 r. i w latach następnych. Rozporządzenie zostało ogłoszone w Dzienniku Ustaw 4 marca 2026 r. i weszło w życie w dniu następnym.

Katalog kosztów działalności warsztatu, które mogą być dofinansowywane ze środków PFRON został określony w § 19 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2284). W katalogu ujęto m.in. koszty wynagrodzenia pracowników warsztatu, należnych od pracodawcy składek na ich ubezpieczenia społeczne, a także składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Solidarnościowy oraz odpisów na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych (w przypadku ich ponoszenia), a także koszty wpłat podstawowych i dodatkowych do pracowniczych planów kapitałowych w rozumieniu ustawy z dnia 4 października 2018 r. o pracowniczych planach kapitałowych (Dz.U. z 2026 r. poz. 192) finansowanych przez warsztat.

Jednocześnie, zgodnie z § 13 ust. 3 rozporządzenia w sprawie warsztatów terapii zajęciowej, kierownika i pracowników warsztatu zatrudnia jednostka prowadząca warsztat. Zgodnie z ustawą z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. z 2025 r. poz. 277, z późn. zm.), zwaną dalej „Kodeksem pracy”, to pracodawca jest podmiotem odpowiedzialnym za wypłatę wynagrodzenia oraz określanie jego składników i wysokości, z uwzględnieniem obowiązujących przepisów prawa pracy, potrzeb organizacyjnych oraz możliwości finansowych jednostki prowadzącej warsztat. Natomiast, zgodnie z art. 18^{3c} § 2 Kodeksu

⁶ Standardy funkcjonowania WTZ, oprac.: A. Rąbel, I. Mikee, A. Gierej i in., Warszawa, październik 2023. Standardy dostępne są na stronie Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych: <https://niepelnosprawni.gov.pl/projekty/projekty-po-wer/projekt-aktywni-niepelnosprawni-narzedzia-wsparcia-samodzielności-osób-niepelnosprawnych/> oraz (zakończonego) projektu „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”: <https://wlaczeniespoleczne.pl/>.

pracy, wynagrodzenie obejmuje wszystkie składniki wynagrodzenia bez względu na ich nazwę i charakter, a także inne świadczenia związane z pracą, przyznawane pracownikom w formie pieniężnej lub innej niż pieniężna. Obowiązujące przepisy dają zatem pracodawcy swobodę prowadzenia zakładowej polityki płacowej, w tym określania składników wynagrodzenia pracowników WTZ, stosownie do potrzeb i możliwości finansowych jednostki prowadzącej warsztat.

W ostatnich latach podejmowano działania mające na celu zwiększenie środków przeznaczanych na funkcjonowanie WTZ. Kwota dofinansowania rocznego pobytu jednego uczestnika w warsztacie została kilkakrotnie podwyższona – z 14 796 zł w 2015 r. do 38 496 zł w 2026 r. i w latach następnych. Zaproponowana wysokość środków przeznaczanych na działalność WTZ uwzględnia aktualne możliwości finansowe PFRON oraz konieczność zapewnienia finansowania zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, jak również programów Rady Nadzorczej PFRON.

W charakterze podsumowania należy wskazać, że w aktualnym stanie prawnym wynagrodzenia pracowników WTZ mogą być finansowane w ramach kosztów działalności warsztatu dofinansowywanych ze środków PFRON, natomiast decyzje dotyczące składników i wysokości wynagrodzeń należą do pracodawcy, tj. jednostki prowadzącej warsztat.

Obecnie w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie są prowadzone prace nad poszerzeniem grupy odbiorców dodatku motywacyjnego o pracowników WTZ. Kierownictwo MRPiPS na bieżąco monitoruje przy tym sytuację wskazanych placówek, w tym sygnały dotyczące kosztów ich funkcjonowania oraz sytuacji kadrowej, i nie wyklucza podejmowania dalszych działań w tym obszarze, adekwatnie do zidentyfikowanych potrzeb systemowych oraz możliwości finansowych PFRON.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Maja Nowak
Pełnomocnik Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych
Sekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/